Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
VJ50, Juridische Zaken
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Suzanne Vloet
s1.vloet@nijmegen.nl
T 14024

Ons kenmerk
E25.000586

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 18 maart 2025
Onderwerp Reflectie op gespreksronde d.d. 12 februari 2025 Referendumverordening

Geachte leden van de raad,

In de gespreksronde van 12 februari 2025 is het agenderingsverzoek van SP en PvdD over de Referendumverordening besproken. Tijdens de ronde zijn verschillende voorstellen gedaan om de Referendumverordening te wijzigen. U is toegezegd een brief met het standpunt van het college in deze.

Het agenderingsvoorstel ziet op het wijzigen van de Referendumverordening ten behoeve van het mogelijk maken van effectieve rechtsbescherming. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om in de verordening vast te leggen dat de beslissing op een inleidend en definitief verzoek niet in dezelfde raadsvergadering wordt behandeld als het inhoudelijk ontwerp raadsvoorstel. Eventueel kan daarbij worden vastgelegd dat de raad met redenen van dringende aard, hiervan kan afwijken.

Het college ziet naar aanleiding van het advies van de commissie voor bezwaarschriften en het gesprek in de ronde op 12 februari jl., geen aanleiding om de Referendumverordening hiervoor te wijzigen. De raad kan, na het besluit over het referendumverzoek, besluiten om het betreffende raadsvoorstel door te schuiven naar een volgende raadsvergadering. Hiermee behoudt de raad ruimte om in voorkomende gevallen anders te besluiten. Bijvoorbeeld door een ontwerp raadsvoorstel wel inhoudelijk te behandelen omdat verdere vertraging niet wenselijk is.

Van een weeffout in de verordening is geen sprake. De mogelijkheid om bezwaar te kunnen maken, volgt uit de Algemene wet bestuursrecht. Bovendien treedt een besluit in de regel na bekendmaking in werking. De wetgever heeft er niet voor gekozen om de inwerkingtreding van besluiten te allen tijde met zes weken aan te houden, in afwachting van een mogelijk bezwaarschrift. Hiervan zou te veel een remmende werking uitgaan. De reden om al dan niet in de Referendumverordening een voorziening te creëren, is dan ook een politieke keuze. Evenzeer als dat het een politieke keuze is om de mogelijkheid van een referendum te bieden, naast het bestaan van een democratisch gekozen gemeenteraad.

Een afwijkingsbevoegdheid is niet nodig. De raad kan elke keer naar de omstandigheden van het geval, het besluit nemen dat zij nodig acht. Het college is er voorstander van dat de raad op deze wijze maatwerk kan leveren.

Tijdens de gespreksronde is de vraag gesteld of fatale termijnen aan het doorschuiven van het ontwerp raadsvoorstel in de weg kunnen staan. Dat kunnen we inderdaad niet uitsluiten. Reden waarom wij voorstander zijn om e.e.a. niet in de verordening vast te leggen, maar de raad daarover te laten beslissen.

Ook is aangegeven dat het besluit waarbij een inleidend en definitief verzoek wordt afgewezen, vergezeld moet gaan van een motivering. Dat is inderdaad het geval en dit volgt reeds uit de Algemene wet bestuursrecht.

Er is geen jurisprudentie beschikbaar waarin wordt bevestigd dat rechtsbescherming illusoir is wanneer een verzoek om een referendum wordt afgewezen én in dezelfde raadsvergadering een besluit wordt genomen op het ontwerp raadsvoorstel. Zoals eerder aangegeven bestaat er wel jurisprudentie waaruit volgt dat bezwaar en beroep mogelijk is.

Daarnaast zijn tijdens de gespreksronde een aantal suggesties gedaan die onze huidige Referendumverordening een andere en ruimere werking geven. Het gaat hierbij om:

- een referendum met meer of andere vragen dan alleen ja/nee;
- een referendum over een onderdeel van het ontwerp raadsvoorstel;
- een referendum over een onderwerp dat niet in de raadsagenda staat;
- een referendum waarbij een uitkomstdrempel geldt. Bij brief is dit voorstel toegelicht (zie bijlage bij deze brief).

Een referendum is een participatie instrument voor inwoners. De suggesties zijn een variant op de mogelijkheid van een referendum zoals we dat kennen in Nijmegen. Met in meerdere of mindere mate ruimte voor inwoners om invloed uit te oefenen op de besluiten van de gemeenteraad.
Onze Referendumverordening biedt op dit moment al ruimte voor een bredere vraagstelling dan ja/nee. Bij een referendum op initiatief van de raad wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het ontwerp raadsbesluit zijn en/of kan de vraag bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen. Dit is geregeld in artikel 9 van de Referendumverordening.

Het is op dit moment niet mogelijk om een referendum voor te stellen over een onderdeel van een raadsvoorstel. Op grond van de Referendumverordening het alleen mogelijk om een geheel raadsvoorstel aan een referendum te onderwerpen. Dat is op zich logisch omdat het eruit halen van een onderdeel de suggestie geeft dat het mogelijk is om op een onderdeel van een groter geheel, anders te besluiten. In de praktijk bestaat een besluit uit een samenspel van onderdelen en hangt alles met elkaar samen.

Het is op dit moment niet mogelijk om een referendum voor te stellen over een onderwerp dat niet op de agenda van de gemeenteraad staat. Kennelijk is het betreffende onderwerp

op dat moment nog niet rijp om te bespreken in de raad. Het is de vraag of in die fase van beleidsontwikkeling een referendum opportuun is. Voor inwoners is er wel een mogelijk om een burgerinitiatief of burgeragendering te starten.

Wij begrijpen de suggestie van een uitkomstdrempel als volgt. Een winnende meerderheid bij een referendum moet een vooraf bepaald aantal stemmen behalen. Het doel van deze drempel is dat er duidelijk draagvlak moet bestaan onder de kiezer voor een verwerping van een voorstel. Voorgesteld is om deze drempel te stellen op de helft +1 van het aantal uitgebrachte stemmen tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen. Wanneer een meerderheid zich tegen een voorstel uitspreekt én de drempel heeft behaald, kan een raadsvoorstel worden tegengehouden.
Dit impliceert dat een uitkomstdrempel alleen samengaat met een bindend referendum. Anders kan een raadsvoorstel immers niet worden 'tegengehouden'. Een bindend referendum is op dit moment niet mogelijk. Hiervoor zou de Grondwet gewijzigd moeten worden.
Als de uitslag van een referendum met een uitkomstdrempel alleen een advies zou opleveren, is het niet nodig om dit op te nemen in de Verordening. Het staat de raad vrij om elke uitslag van een referendum en de opkomst te wegen bij het nemen van een besluit. Daarbij kan zij ook waarde hechten aan het aantal uitgebrachte stemmen tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

De huidige Referendumverordening is gebaseerd op het model van de VNG. De verordening geeft enerzijds ruimte aan de inwoner om zich te laten horen over een politieke kwestie maar respecteert anderzijds ook de gemeenteraad als hoogste orgaan.
Mocht uw raad toch andere mogelijkheden willen verkennen dan stellen wij voor om de suggesties te betrekken in de bredere discussie over nieuwe democratische instrumenten. Wij verwijzen hiervoor naar het aangenomen Actieprogramma Samenwerken met de Stad (d.d. 9-10-2024).

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift	H.M.F. Bruls
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlage: brief van de D66-fractie met een toelichting op de uitkomstdrempel.